

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อาตุร — ความอาตุร, ความเดือดร้อน”

คำว่า **อาตุร** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า อา - ตุ - ระ แปลว่า ความเดือดร้อน ความไม่สบาย เขียนทับศัพท์เป็น **ความอาตุร** เป็นคำที่กล่าวถึงสภาพธรรมที่มีจริง ๆ คือ **ความเดือดร้อนทางกาย** อันเป็นผลของอกุศลกรรม, **ความเดือดร้อนเพราะความแก่** อันสืบเนื่องมาจากเพราะยังมีการเกิด จึงยังต้องเป็นทุกข์ เดือดร้อนเพราะความแก่ และ **ความเดือดร้อนเพราะกิเลส** ตามข้อความจากสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย สคาถวรรค อุပ္ปฏฐานสูตร ว่า

“บทว่า **อาตุรสุส** ความว่า ความเดือดร้อน มี ๓ อย่าง คือ เดือดร้อนด้วยความแก่ เดือดร้อนด้วยความเจ็บป่วย เดือดร้อนด้วยกิเลส

ในความเดือดร้อน ๓ อย่างนั้น ความเดือดร้อนด้วยกิเลส มีบทว่า **สลฺลวิทุสสุส** ความว่า แสงที่หัวใจด้วยลูกศร คือ ตัณหาที่ถูกขัดไปด้วยอวิชชา เหมือนถูกแทงด้วยลูกศร คือ หอกที่อาบด้วยยาพิษ”

ชีวิตประจำวัน ถ้ากล่าวถึงการได้รับผลของกรรมนั้น พอที่จะเข้าใจได้เมื่อได้เริ่มฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม คือ ไม่พ้นไปจาก จักขุวิญญาณกุศลวิบาก ๑ ดวง อกุศลวิบาก ๑ ดวง ทำกิจเห็น, โสตวิญญาณกุศลวิบาก ๑ ดวง อกุศลวิบาก ๑ ดวง ทำกิจได้ยิน, ฆานวิญญาณกุศลวิบาก ๑ ดวง อกุศลวิบาก ๑ ดวง ทำกิจได้กลิ่น, ชิวหาวิญญาณกุศลวิบาก ๑ ดวง อกุศลวิบาก ๑ ดวง ทำกิจลิ้มรส, กายวิญญาณกุศลวิบาก ๑ ดวง อกุศลวิบาก ๑ ดวง ทำกิจรู้ไผ่รู้พุพพะที่กระทบกายปสาทะ. ถ้าเป็นกุศลวิบาก ก็ทำให้ได้รับในสิ่งที่ดี นำปรรตนา นำใคร่ นำพอใจ ในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นอกุศลวิบาก ก็ทำให้ได้รับในสิ่งที่ไม่ดี ไม่นำปรรตนา ไม่นำใคร่ ไม่นำพอใจ โดยที่ไม่มีใครทำให้เลย แต่เป็นผลของกรรมในอดีตที่แต่ละคนได้กระทำแล้ว

สำหรับจักขุวิญญาณ (เห็น) โสตวิญญาณ (ได้ยิน) ฆานวิญญาณ (ได้กลิ่น) ชิวหาวิญญาณ (ลิ้มรส) เกิดร่วมกับเวทนาที่เป็นอุเบกขาเวทนา คือความรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์ เฉพาะกายวิญญาณ (จิตที่รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย) เท่านั้น ถ้าเป็นกุศลวิบากก็จะเกิดร่วมกับสุขเวทนา ความรู้สึกสบายทางกาย ถ้าเป็นอกุศลวิบากก็จะเกิดร่วมกับทุกข์เวทนา ความรู้สึกที่เป็นทุกข์ ไม่สบาย นี่คือความเป็นจริงของธรรม ซึ่งใครๆ ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

เพราะฉะนั้น ถ้าจะพิจารณาสภาพปรมัตถธรรม (สิ่งที่มีจริง ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น) โดยที่ไม่คิดถึงเรื่องราว ไม่คิดถึงสัตว์ บุคคล ก็จะเห็นได้ว่า ความทุกข์ ความเดือดร้อนจริง ๆ ก็คือทุกข์เวทนาที่เกิดร่วมกับกายวิญญาณอกุศลวิบากดวงเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วก็

ความทุกข์ความเดือดร้อนที่เกิดจากกิเลส ถ้าผู้ใดดับกิเลสแล้ว ทุกข์ที่เกิดจากกิเลส ก็ไม่มี
แต่ว่าทุกข์เวทนาที่เกิดกับกายวิญญาณอกุศลวิบาก ยังมีอยู่ และสำหรับความทุกข์ ความเดือดร้อน
ที่เกิดจากความแก่ ก็มีเป็นธรรมดา มีความไม่สะดวกสบายหลาย ๆ อย่าง ซึ่งตราบไต่ที่ยังมีการเกิด
ก็ไม่พ้นไปจากความแก่ และยังเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ความเดือดร้อนใจสำหรับผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่
อีกด้วย

เป็นที่น่าพิจารณาว่า วันหนึ่งๆ มีความทุกข์ความเดือดร้อนมากทีเดียว แต่ว่าความทุกข์ความ
เดือดร้อนที่มีมากนั้น เป็นทุกข์ใจซึ่งเป็นทุกข์ที่เกิดจากกิเลส หรือว่าเป็นทุกข์กาย ซึ่งเป็นผลของ
อกุศลกรรมที่ได้กระทำแล้ว? ถ้าเป็นทุกข์ที่เป็นผลของอกุศลกรรมที่กระทำแล้ว จะเป็นทุกข์เวทนา
ที่กระทบกับสิ่งที่แข็ง อ่อน เย็น ร้อน ดิ่ง ไหว ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สบาย นั่นคือทุกข์กาย เป็นผลของ
อกุศลกรรม แต่ว่าส่วนใหญ่แล้ว ความทุกข์ที่มีมากนั้น เป็นทุกข์ที่เกิดจากกิเลส เป็นเรื่องของ
ทุกข์ใจ คือทุกข์เพราะกิเลส จะเห็นได้ว่า วันหนึ่งๆ มากไปด้วยวิชาความไม่รู้ จึงเป็นผู้มากไป
ด้วยกิเลส แสวงหาในสิ่งที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ ลาภ ยศ สักการะ
สรรเสริญ นอกจากนั้นยังมีความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ มีความริษยา มีความตระหนี่ เป็นต้น
เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของแต่ละบุคคล ขณะที่กิเลสเกิดขึ้น เป็นอกุศลธรรมเท่านั้น
ไม่ใช่สิ่งที่ดีเลยแม้แต่น้อย

เพราะฉะนั้น ก็มีทั้งทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจเป็นธรรมดา แต่สำหรับผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่
ทุกข์กายยังไม่พอ ยังเพิ่มทุกข์ทางใจเข้าไปอีก เวลาที่เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้เลย เพราะเหตุว่ากรรมทำให้กายปสาทะเกิดขึ้นกระทบกับโภจวิพพารมณ์ เย็นหรือร้อน อ่อน
หรือแข็ง ดิ่งหรือไหว ที่ไม่สบายทำให้ทุกข์เวทนาเกิดขึ้นกับกายวิญญาณ แต่ยังไม่พอ ยังเดือดร้อนใจ
เป็นห่วงเป็นกังวล ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค สัลลัตถสูตร
มีข้ออุปมาสรุปได้ว่า “การที่ทุกข์ใจเกิดขึ้น เมื่อทุกข์กายเกิดแล้วนั้น เหมือนกับการถูก
ยิงซ้ำด้วยลูกศรดอกที่ ๒ ต่อจากลูกศรดอกที่ ๑ ที่ถูกยิงไปแล้ว”

เวลาที่ทุกข์ทางกายเกิดขึ้น เจ็บปวดทรมาน เหมือนกับการถูกยิงด้วยลูกศรดอกที่หนึ่ง เท่านั้นยังไม่
พอ ยังมีความโทมนัส (เสียใจ) ความกังวล ความเดือดร้อนใจ ตามมาอีก อุปมาเหมือนกับถูกยิงซ้ำ
ด้วยลูกศรดอกที่หนึ่ง เพิ่มความทุกข์ทรมานขึ้นอีกมากทีเดียว จากแผลเดียวที่เป็นกายวิญญาณ
อันเกิดร่วมกับทุกข์เวทนา ซ้ำด้วยความห่วง ความกังวล ความเดือดร้อนใจ เกิดตามมาอีก
เนื่องจากยังมีกิเลส ซึ่งก็เป็นธรรมที่มีจริง ๆ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่มีสัตว์บุคคล
ตัวตนแทรกอยู่ในสภาพธรรมเหล่านั้นเลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็แสดงถึงสิ่งที่มีจริง ๆ โดยนัยต่าง ๆ
เพื่อประโยชน์คือเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา แม้แต่ความ
เดือดร้อนที่เกิดขึ้น ก็ไม่พ้นไปจากธรรมที่เป็นผลของอกุศลกรรมอันเป็นทุกข์ทางกาย และความเดือด
ร้อนด้วยกิเลส เพราะตราบไต่ที่ยังมีกิเลสอยู่ ย่อมอยู่ไม่เป็นสุข ยังมากไปด้วยความทุกข์

ความเดือดร้อน แล้วจะพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งหลายเหล่านี้ได้อย่างไร ก็ต้องกลับมาที่เหตุที่สำคัญ นั่นก็คือ การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ไม่ขาดการฟังพระธรรม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในชีวิตที่จะทำให้ตนเองได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงๆ ตามความเป็นจริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]